

Голубош В.В.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права, процесу і криміналістики Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія», начальник ГУНП в Івано-Франківській області, генерал поліції третього рангу

ДУХОВНІ ЦІННОСТІ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ КРИМІНОЛОГІЇ МАЙБУТЬОГО В РУСЛІ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ ТА СВІТУ

Актуальність розроблення наукової проблеми. Зі здобуттям Україною незалежності розпочався бурхливий етап суспільно-політичного життя. Значний поштовх отримала сфера гуманітарних наук, що звільнилася від ярма ідеологічного тиску, державницького нагляду та адміністративного контролю. На центральне місце виходить політичне життя країни, і ось уже тридцять років абсолютна більшість наших громадян активно стежить за політичними процесами та бере безпосередню участь у них, чого не спостерігається у багатьох високорозвинених країнах, які вже пройшли відповідний етап свого становлення та здебільшого зайняті у трудовій сфері, а часу на політику зазвичай не вистачає. Власне, держава зобов'язана створити такі умови високого цивілізаційного розвитку суспільства.

Метою наукової праці є висвітлення сучасних політико-правових і соціальних процесів, що відбуваються в Україні, з позицій протидії та боротьби зі злочинністю.

В Україні відбулись дві великі революції: «Помаранчева...» та «Революція гідності». З упевненістю можна констатувати, що українці прагнуть до народовладдя, про це свідчить проведення прозорих, демократичних виборів останніми роками. Наш народ вкотре довів, що диктатура не пройде. Водночас, на перше місце вийшов електоральний (правлячий) клас, наповнений олігархічною структурою, а боротьба з корупцією, з огляду на реальні військові дії в країні, стала другою за важливістю проблемою. Корислива злочинність фактично заповонила усі сфери суспільного життя. Виникає необхідність у виявленні факторів «білокомірцевої злочинності». Така діяльність потребує особливих знань та професіоналізму.

Головним завданням є викорінення цих тенденцій, що дасть серйозний поштовх у розвитку правової, демократичної та соціальної держави.

Нині відбувається докорінна трансформація українського суспільства, вектор розвитку якого коливається між двома таборами: Європейським та Євразійським союзами. За великим рахунком, відбувся поділ на два протилежні табори: «проєвропейський» та «протиєвропейський», на Західну та Східну Україну, ідеологія яких суттєво відрізняється, особливо стосовно віросповідання, мови, інтеграційних процесів. Значна частина громадян бачить себе якщо не у складі РФ, то принаймні тісні зв'язки з нею повинні розвиватись, а інша, у переважній більшості західні українці, зважаючи на трудову зайнятість за кордоном, позиціонують себе у складі великої Європи. Такі процеси впливають на стан злочинності, суспільні настрої, що пізніше може виражатися у більш глобальних наслідках – революціях чи поділах територій України, чого в принципі допустити не можна.

У рамках конституційного права найбільш активно розробляється інститут виборчого права, який впродовж останнього часу трансформувався в одну з основних його підгалузей. Багато фахівців наголошує, що необхідно створити виборчий кодекс України, хоча, враховуючи, що виборче законодавство постійно змінюється, користі від такого кодексу було б небагато. Водночас таке законодавство потребує постійної систематизації, зважаючи на велику кількість посібників та методичних рекомендацій, що регламентують проведення виборів та призводить до заплутаності у трактуванні виборчого права.

Непоодинокими є факти порушення виборчих прав громадян, права на участь у референдумі тощо. Починаючи з 2010 року в Україні досить популярним було обговорення проблеми її федералізації. У всій державі масово проводились круглі столи, на яких обговорювалось вказане питання, а в скорому часі розпочались військові дії на Сході нашої держави. З огляду на національні особливості, федералізація є кроком до розколу держави, а вказані процеси вигідні для окремих особистостей чи державних структур, що загалом позначається на національних інтересах та рівні злочинності.

Держава зобов'язана активно відслідковувати трансформаційні процеси, які розхитують її суверенність і територіальну цілісність, має попереджати небезпеку та випереджати негативні наслідки. На усіх рівнях повинна вестись профілактична діяльність, адже зволікання нею чи неефективне її застосування може завдати непоправних наслідків. Це свідчить про недалекоглядність політикуму, невміння передбачити майбут-

ні суспільно-політичні процеси. Політикою необхідно жити, нею слід мислити, якщо йдеться про справжніх державців, які бажають принести користь суспільству. Нині велика кількість фахівців трудиться у різних сферах народного господарства, однак не вистачає спеціалістів у сфері міждисциплінарних досліджень. Небажання освоювати нові галузі наукового знання призводить до зосередженості на одному і не дає побачити проблему багатогранно, а злочинність, як відомо, є таким явищем.

Слід постійно усувати прогалини у праві шляхом створення науково-дослідних інноваційних центрів на загальнодержавному рівні, де би здійснювався аналіз наявних проблем, висловлювалась конструктивна критика і на основі опрацьованих наукових праць генерувалися б нові ідеї на шляху прогресивного розвитку української державності. Зараз не вироблений механізм правового регулювання суспільних відносин на засадах гуманізації та духовно-культурних цінностей. Для прикладу, в Японії успішно функціонує новий інститут покарань – штрафодні. Це своєрідний вид виправного і виховного впливу, а також яскравий приклад розроблення альтернативних видів покарань, які б вплинули на особу засудженого належним чином для зміни його поведінки та перевиховання.

В умовах реформування політичної системи широкою популярності набула політична кримінологія, що досліджує причини й умови політичних злочинів, виявляє осіб, які їх скоюють, а також виробляє заходи щодо їхньої протидії. Слід відзначити про наявність багатьох наукових праць, присвячених протидії вказаній злочинності. Вони часто є надто завуальованими, так би мовити, відірваними від реальності. Виникає необхідність у подальшому розробленні цього кримінологічно-правового інституту з максимальним наближенням таких досліджень до простоти і доступності для широкого загалу з метою вироблення адекватної загальнодержавної політики. Вченими-кримінологами досліджуються фрагментарні проблеми політичної злочинності. Нині ж назріла потреба у виробленні загальнодержавних засобів з протидії політико-організованій злочинності, засадничим елементом якої є корупційна складова, що пронизує усі сфери суспільного життя. І ця тенденція лише посилюється. Такі дослідження мають на меті розробити чіткі механізми нормативних напрацювань у вигляді законопроектів.

Фахівці різних галузей знань повинні спрямовувати свої зусилля на розвиток політичної кримінології, адже за своїми масштабами політикум – це ядро державного механізму і коли він інфікований раковою пухлиною, слід зробити усе можливе для її викорінення. Розроблення політичної кримінології допоможе розв'язати багато невіршених проблем. До-

речно запровадити окремий курс з її викладання у навчальних закладах юридичного профілю, який читали б фахівці своєї справи.

Політична злочинність в нинішніх умовах. Дослідження політичної злочинності є одним із найважливіших завдань сьогодення. Фахівцями юридичних наук постійно формуються нові галузі та інститути наукового знання, які є необхідними в умовах демократизації суспільного життя. Це стосується і політичної кримінології, неоціненний вклад у розвиток якої робить російський вчений П. А. Кабанов, а також вітчизняний науковець Ю. В. Орлов за словами якого, до цих пір не набули своєї відповідної наукової та соціально-правової оцінки діяння політичних еліт радянської доби та періоду незалежності України. Феномен політичної злочинності полягає у її системному зрізі. Подібні дослідження можливі лише у ретроспективній або прогнозованій перспективі, але ніяк не в її актуальному (нинішньому) стані. Можна говорити про кримінологічний аналіз окремих випадків злочинної діяльності представників вищих, центральних чи місцевих органів державної влади, проте він буде нерепрезентативним з причин самозбереження будь-якої системи, в тому числі й політичної [1, с. 140]. В доповнення сказаному вчений дає найбільш вичерпну класифікацію політичних злочинів, виокремлюючи 24 їхніх види з відповідними підвидами [2, с. 13], за 7-ма основними критеріями: способом вчинення, змістом політичної мети, спрямованістю злочинних дій у відношенні до держави, за рівнем визнання протиправності та масштабом суспільної небезпечності політичних злочинів, у відношенні до територіальних меж державного суверенітету, за політико-інституційною соціально-деструктивною властивістю, особливостями мотивації, за зовнішніми ознаками політико-ідеологічної спрямованості. Окремо вченим досліджений феномен політичної корупції, виокремлено та охарактеризовано 11 типів її злочинних проявів на підставі 3-х критеріїв: за характером діяння та змістом послуги, що надається як результат політичного корупційного діяння; за сферою політичних відносин, в яких відтворюються корупційні практики; за характером відносин між суб'єктами корупційних діянь [2, с. 6], а також насильницькі та ненасильницькі; спрямовані на досягнення стратегічного й тактичного результату у сфері політики; внутрішньо- та зовнішньополітичні; внутрішньодержавні й міжнародні; злочини-експансії і злочини-сепарації; електоральні, представницько-кон'юнктурні, контрольно-обструктивні, злочини узурпації, політичні диверсії та політико-дискримінаційні злочини; ідеологічно конфліктні й безконфліктні; лівоідеологічні, правоідеологічні, квазіліберально спрямовані, релігійно-фундаменталістські, протестно-ідеологічні, ідеологічно нейтральні

[2, с. 24]. Як бачимо, актуальність та популяризація вказаного напрямку дослідження безсумнівна.

Кримінологія майбутнього на роздоріжжі влади і бізнесу: більше запитань, аніж відповідей. Жоден вчений не здатний передбачити розвиток науки. Кругозір особистості настільки широкий, і залежить від багатьох процесів: глибини пізнання, внутрішньої зануреності у світі незвіданого. Будь-яка наукова праця є індивідуальною, вона потребує замкненості, налаштованості мисленневих процесів, зосередженості, а також чистоти душі та помислів, бажання рухатись уперед. Такий шлях лежить в основі розвитку високорозвинених держав, пріоритетом для яких є наука. Інколи одне відкриття може кардинально змінити світ.

Предметне поле кримінології досить велике. Значна кількість питань залишається нерозкритою, потребує детального аналізу, обізнаності та компетентності. Не можна забувати, що кримінологія – це наука про злочинність, а зло існує практично від створення світу. Звідси – і широкий спектр діяльності. Виникають запитання: «Чому народи ворогують між собою? Що впливає на психологію людини під час вибору власного варіанта поведінки?» Подібні питання виходять за межі пізнань кримінолога, і це закономірно. Сфера кримінології набагато ширша за її предметне поле. Вона стосується рівнозначно усіх наук. Чим ширший кругозір дослідника, тим різноманітнішою є наукова праця, що претендує на об'єктивність та комплексність. Перспектива розвитку кримінології залежить від багатьох факторів, передусім ентузіазму та освіченості вчених-кримінологів. Ретельно аналізуючи накопичений матеріал, вироблений кримінологічною наукою, виникає бажання рухатись уперед. Слід опрацювати значну кількість наукових праць, щоб чітко окреслити предмет кримінологічної науки та з'ясувати симбіоз і широту застосовуваних методів. З огляду на ціннісну складову особливо важливими є теоретичні знання, втілені на практиці.

Підвищена зацікавленість наукової та громадської спільноти до кримінології змінилася, адже форми і масштаби злочинності вже не вкладаються у традиційне русло, особливо що стосується кіберзлочинності та стану сучасного інформаційного простору, які розвиваються за власною ієрархічною структурою та логікою злочинної поведінки. Можливості міждисциплінарних досліджень допоможуть збагатити предмет кримінології.

Зі здобуттям Україною незалежності масштаби злочинності у соціумі збільшилися через, з одного боку, політикум, який далеко не є взірцем законслухняної поведінки, а з іншого – через комплекс глобальних

проблем людства, серед яких екологічні катастрофи, дефіцит ресурсів на планеті та ймовірна світова економічна криза, яка, за прогнозами експертів, в одну мить призведе до суспільного колапсу. Людство повинно готуватися до таких викликів. Нагальною проблемою є тотальне «зрощення» влади з корупційною складовою, коли на першому місці стоїть не державне господарювання на засадах безкорисливості, а нажива на чужому горі. Бізнес асимілювався з владою, що йде врозріз державним інтересам. Основна мета на цьому шляху – послужити ближньому.

Слід формувати інтелектуальну еліту нації. Йдеться не лише про розвиток науки кримінології, а й про колосальні зміни в умах людства, усвідомлення того, що не все можна купити та продати. Є набагато вищі ідеали, до яких кожна людина повинна прагнути. Слід змінити принципи власного життя. А вплинути на поведінку та психологію окремої особистості – не легке завдання, проте наука має ставити перед собою такі цілі. Виникають запитання: що повинно лежати в основі таких процесів? Який життєвий устрій обрати? Скільки необхідно людині для нормального життєзабезпечення, щоб вижити на законних підставах, вчиняючи правомірно? Що спонукає високоосвічених людей покидати провідні сфери професійної діяльності і йти у бізнес? Зрештою, що підштовхує до злочинної поведінки? Які індивідуально-психологічні процеси відбуваються в свідомості неповнолітніх, підданих широкій інформаційній пропаганді, часто здатних вчиняти злочини з особливою жорстокістю? Що впливає на індивідуальну, колективну та загальнонаціональну поведінку громадян? Яка внутрішня духовна сила може заставити нас до праці, до відкриттів, кардинальної переміни образу життя? Більше запитань, аніж відповідей... Майбутнє кримінології не можливе без вироблення нових доктрин її розвитку.

Предметне поле кримінології як запорука прогресивних змін у державі: осмислення проблеми з позицій духовної сутності права. Важливі трансформації у предметі дослідження кримінології відбуваються тоді, коли наукова спільнота розпочинає свої дослідження з позицій її сутнісної наповненості, на засадах духовно-ціннісних орієнтирів. Тобто своєрідність кримінологічної науки у пошуках нового, у прерогативі інноваційного розвитку.

Докорінне переформатування її предметного поля можливе за умови впливу на громадську та національну самосвідомість з допомогою різноманітних засобів. Ні для кого не секрет, що психологія громадськості англо-американської правової сім'ї суттєво відрізняється від романо-германської. Слов'янська сім'я правових систем наділена своїми особливос-

тями, відповідно законодавство має формуватись з позицій національної самосвідомості. Хоч ми і прагнемо до висот, до захмарних цілей, однак не можемо зробити того, що не в наших силах. Для всього необхідний час, можливості, ресурси, непереборне бажання рухатись вперед і витримка, адже для реалізації ідей необхідне надійне підґрунтя. Світ великими темпами розвивається, і те, що було актуальним вчора, втрачає своє значення сьогодні.

Відродження української державності повинно відбуватися на засадах не копіювання чужого, а вироблення свого – національного, самобутнього, з урахуванням історичного досвіду, ментальності, звичаїв і культури слов'янськості. І саме кримінологія найкраще розкриває усю сутність світового зла, його паразитизм, тенденції протікання і шляхи подолання. Вона є фундаментальною соціолого-філософською наукою і навчальною дисципліною кримінально-правового циклу, що здатна задати ритм у боротьбі зі злочинністю. Освоєння нею духовного світу особистості з позицій спокуси до злочинної поведінки і здатність запозичити напрацювання інших наук, концептуалізувати їх, запропонувати цілісну концепцію кримінологічного розвитку України на десятки років вперед є основним завданням. Однак для досягнення вказаної мети потрібний непосильний труд фахівців своєї справи. Нині спостерігається боязнь вчених кримінально-правового блоку розробляти її у великих масштабах, чому передує дослідження багатьох концепцій, теорій і програм боротьби зі злочинністю світового рівня. Для цього потрібно підготувати висококваліфікованих спеціалістів-кримінологів, фахівців різних галузей знань, які бажать розкрити сутність злочинності. Їй притаманні загальні тенденції, схеми, плани дій, а психологічні та духовні фактори сприяють пошукам оптимальних шляхів вирішення проблеми.

Подальший розвиток кримінології не можливий без глибинного освоєння таких її напрямів, як класична та глобальна, позитивістська та ліберальна. Який шлях слід обрати, чи існує він, адже, здавалось би, все сказано до нас? Чи освоєний достатньою мірою духовний напрям розвитку кримінології – її релігійна складова. Як свідчить аналіз наукових праць – ні. А даремно, це досить перспективний шлях наукових пошуків.

Якщо говорити про концепцію праворозуміння в аспекті осягнення духовного розвитку права, виявлення високих матерій його смислового навантаження, точніше Духу – Букви Закону, то кримінологія може рухатись у рамках означеного напрямку, який ще й в теорії права належним чином не розроблений, не говорячи вже про кримінологію. Звідси кожне поняття, норма чи стаття кодексу та й загалом наукові праці, потребують

детального аналізу з якісно інших позицій – релігійного, етичного, морального осмислення. Отож, на тому чи іншому етапі, людина усвідомлює, що все досягнути неможливо. Водночас деталізуючи конкретне, ми, тим самим, досягаємо загальне, адже у світі все взаємопов'язано. Наша уява працює таким чином, що, прагнучи виявити процеси, тенденції та взаємозв'язки окремого соціального явища, в результаті, нам вдається досягнути загальне, однак пріоритет віддаємо індивідуальному.

Мірила кримінологічної науки: християнський концепт. Право є ціннісним мірилом багатьох речей. Це ж можна сказати й про людину та її права. Кардинальною протилежністю права є злочинність – явище багатогранне. Слід чітко окреслити основоположні принципи та засади, на яких можна здійснити те чи інше дослідження. У статті «Криза юридичної науки, в тому числі кримінології» А. Лепс, розмірковує над позитивістським і природним правом. Важливим постулатом цитованої наукової праці є те, що злочинність не можна досліджувати крізь призму самої злочинності [3, с. 30]. На думку вченого, кожен дослідник віднаходить свій метод, за допомогою якого намагається розв'язати ту чи іншу проблему. У процесі такої діяльності виникають нові завдання, що потребують специфічних засобів вирішення [1, с. 33]. Нині варто звернутися до якісно інших речей і мірил, з допомогою яких можна зменшити злочинність у державі. В якості такого критерію нами пропонуються духовно-ціннісні начала, вироблені з урахуванням накопиченого цивілізаційного досвіду.

INTERNATIONAL JOURNAL «LAW & SOCIETY»

Кримінологія як наука є особливо цікавою для вихованців духовних шкіл – майбутніх священнослужителів. Вони здатні провести колосальну роботу щодо зменшення рівня злочинності в державі, адже кримінологічна наука усіма силами бореться зі злом, що, власне, і робить Церква. Вона виховує ідеальних громадян «держави земної», чим готує їх до «громадянства Небесного». Йдеться про засудження не лише вчинків, але й помислів лукавих. Багатьом вченим-кримінологам було б чого по-вчитися у духовному середовищі, адже Церква Христова має двохтисячолітній досвід боротьби зі злом – не на основі принципу Таліона «зуб за зуб, око за око», як це було у старозавітному суспільстві, а навпаки: така боротьба відбувається на засадах добра, справедливості, милосердя. Саме тому нами відстоюється гуманізм та духовно-культурні цінності як основоположні вектори розвитку кримінологічної науки, яка досі не викладається у духовних школах, а богослов'я – у навчальних закладах юридичного профілю. Вказане, є недопрацюванням як «церковноначалля», так і державних діячів. Закон Божий невід'ємно пов'язаний із Законом державним (світським). Канонічне (церковне) і державне право

у тісній взаємодії, як це було у Київській Русі можуть дати неочікувані позитивні результати. Лише в такому ключі на багатьох векторах суспільного розвитку нас чекає успіх.

З позицій християнства та вказаних вище переконань варто замислитись і над такою стороною розвитку кримінології, яка для віруючих людей та богословів є буденністю. Варто усвідомити, що в основу природного стану речей закладена не зла, а добра її сутність. Бог створив людину за образом і подобою своєю. Безперечно, Адам і Єва згрішили, зруйнували природне начало в людині, зіпсувавши її первородним гріхом, з яким доводиться усім боротися. Водночас Христос, як новий Адам, переміг смерть своїм Воскресінням, засвідчивши перемогу над злом.

Надзвичайно важливо знати першооснову походження людини, її первозданну природу, тоді вдасться пом'якшити й закам'яніле серце та вивести людську сутність, її добре начало на шлях перемоги над злом. У кожного є такий шанс, і прикладом може слугувати «благорозумний» розбійник, розіп'ятий на Хресті – подія, яка сколихнула хід людської історії, адже можливо найбільший злочинець першим йде до Царства Небесного. Надзвичайно велика кількість людей досягли святості, і це безперечний факт. Власне, у цьому ключі варто особливо поміркувати, розвиваючи новий напрям кримінології. Із християнських позицій можна констатувати, що мірилом права є справедливість, вищим справедливості – милосердя. В основі кожної людини закладена правова сутність, яка спонукає до правомірного чи неправомірного вибору поведінки. Непереборним бажанням є стати праворуч на Страшному Суді. Засобами такого досягнення є добрі справи, зроблені для ближнього, та примноження усіх християнських добродійств.

В результаті проведеного дослідження нами пропонуються такі наукові положення:

1. Кримінологія – це наука про причини злочинності, шляхи і способи боротьби з нею. Її розвиток має найдавніші історичні корені, починаючи від «падших» ангелів, які повстали проти Бога, і як наслідок, первородного гріха Адама і Єви та закінчуючи розповсюдженням зла в наш час. Вважається, що термін «кримінологія» ввів у 1879 році французький антрополог Поль Топінар, а в 1885 р. італійський юрист Р. Гарофало вперше видав книгу під такою назвою. У кримінально-правовому блоці кримінологія є найбільш узагальнюючою наукою, що вивчає злочинність у найрізноманітніших проявах. Без детального вивчення особистості злочинця, його психологічного портрета, неможливо повноцінно осягнути

науку. Важливими є такі компоненти, як мотиви поведінки, установки, за яких переконань особа стала на шлях протиправності.

2. Щоб констатувати появу нового напрямку, концепції теорії, доктрини чи наукової школи, необхідно обґрунтувати доцільність її впровадження в суспільне життя. Це ж стосується «нормативних» характеристик отримання «сертифікату викладання», що включає в себе специфічний предмет дослідження; комплекс цілей і завдань; понятійно-категоріальний апарат; дослідницькі парадигми і концептуальні підходи; емпіричну базу; стратегії рішень актуальних проблем. Подібного «сертифікату», на наш погляд, заслуговують політична кримінологія, теорія організованої злочинності, економічна кримінологія, віктимологія, пенітенціарна кримінологія. Актуальним є розроблення кримінології масових комунікацій. Навряд чи можна заперечити обґрунтованість підготовки навчальних курсів за такими напрямами як «військова...» та «поліцейська кримінологія».

3. Програма курсу кримінології постійно оновлюється. Треба виробляти сучасні підходи до структури та змісту кримінологічної науки. Слід добре розбиратися у її соціокультурних та міждисциплінарних зв'язках, працювати над вдосконаленням методології курсу, вивчати історичне коріння, ставити щоразу нові завдання перед собою та активно осмислювати майбутнє науки і перспективи її розвитку як мінімум на десятиліття вперед. Детальний аналіз сучасної злочинності активно сприяє цим процесам в аспекті вивчення особистості злочинця. Зважаючи на розвиток інформаційних технологій, такий шлях часто є прихованим для широкого загалу та малодослідженим, адже не так багато охочих поспілкуватись із засудженими у місцях позбавлення волі.

4. Важливо виявити умови, в яких злочинність найкраще розповсюджується, що допоможе протистояти конкретним видам злочинів. Оригінальність кожної ситуації полягає у тому, що все у світі індивідуалізоване, а для науки важливим є виробити загальні закономірності того чи іншого суспільного прояву, за допомогою якого можна викоринити конкретні види злочинів. У кожного власний підхід, своя методика. Так, статистика допомагає зорієнтуватись у реальній картині злочинності, географія якої виходить за межі конкретної держави. Варто пам'ятати, що лівова частка злочинів носить латентний характер, а це означає, що кримінологія зобов'язана випереджати події.

5. Основним «недугом» сучасної кримінології є «позитивізм», тобто дотримання концепції «Закон є Закон і ніяка мораль». Сьогодні у Китаї винайдений робот-суддя, ведуться розмови про електронне правосуддя

чи освіту онлайн. Але ж вона у більшості своїй є мертвою, бездуховною, позбавленою можливості чуттєвого сприйняття та передання інформації. Наука не може повноцінно функціонувати без державної ідеології. Водночас Закон як витвір людської мудрості повинен чітко узгоджуватись із законами природи, має відповідати основоположним принципам людської поведінки. Треба спрямовувати свій погляд на досягнення історичної справедливості та позицію більшості українських громадян і в жодному разі не допустити того, щоб чужорідні цінності та інтереси меншості керували більшістю, претендуючи на всезагальний статус. Однак мовчанка багатьох може призвести до такої ситуації. В цьому сенсі мова йде про гендерні закони, які суперечать нормальному функціонуванню суспільства, треба прибігати до набагато вищих цінностей регуляції поведінки людей.

6. Кримінологія є цікавою в аспекті систематизації енциклопедично-ціннісного матеріалу. Вона має прагнути до вироблення раціонального знання, яке буде закладене в основі лекцій, прочитаних на високому рівні для різних аудиторій, як цього вимагає сучасна реальність. Без напрацювань інших галузей тут не обійтись. По суті, юридична наука – це високий концептуальний рівень осмислення правової дійсності, а навчальна дисципліна – відсіяне раціональне зерно. Нині втрачена віра у силу права. Виникає необхідність апелювати до набагато вищих духовних цінностей, які б вплинули на особистість. В цьому контексті мусульманський світ може слугувати взірцем, адже там правові та релігійні норми тісно переплетені між собою і довіра до права є в рази вища. Зовнішня релігійність і справжня духовність – принципово різні речі, що можна побачити на прикладі багатьох віруючих нашої держави.

1. Орлов Ю. В. *Політико-кримінологічна теорія протидії злочинності: мета створення та предмет. Наше право, 2014. С. 138–133.*
2. Орлов, Ю. В. *Політико-кримінологічна теорія протидії злочинності: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2016. 36 с.*
3. Лепс А. *Кризис юридической науки, в том числе криминологии. Криминология: вчера, сегодня, завтра. 2011. № 1 (20). С. 30–39.*

Голубош В.В. духовні цінності як запорука розвитку кримінології майбутнього в руслі соціально-політичних процесів України та світу

Автор проводить паралель між вказаними явищами у руслі духовно-культурних цінностей українського народу, традиціоналізму та національного права; формулює наукові положення щодо майбутнього розвитку кримінології. Розглядаються політологічні тенденції українського соціуму з його корупційною складовою, що призводять до розколу країни, який щоразу посилюється. Наголошується на подальшому розробленні політичної кримінології. Відстоюється

позиція, що кримінологія майбутнього на засадах духовно-ціннісних орієнтирів має право на існування з огляду на її багатогранність і соціокультурні зв'язки.

Звільнення від ідеологічного тиску та державницького нагляду надало можливість інноваційного розвитку України. Водночас епоха плюралізму призвела до різноманітності політичного життя. Значна частина громадян нашої держави бачить себе у складі РФ, а інша – у великій Європі. Водночас шлях до федералізації є згубним. Наголошується на особливій ролі кримінологічної науки в сучасних умовах, предметне поле якої є досить широким. Кримінологія майбутнього передбачає необхідність її розвитку на засадах релігійної складової, зокрема вироблення альтернативних видів покарань. Проводиться історична ретроспектива християнства від найдавніших часів до сьогодення часу в розрізі виявлення причин злочинності та шляхів її подолання. Виникає необхідність у розробленні нового напрямку кримінологічної науки – духовно-ціннісної концепції праворозуміння як соціокультурного феномену. Наголошується на тому, що гуманізм та позитивізм поступово зазнають краху і на перший план виходять духовно-ціннісні начала людства з метою збереження життя на планеті. На думку автора, розроблення вказаної концепції розвитку кримінологічної науки в умовах глобальних викликів та сучасних реалій передбачає дослідження її міждисциплінарних зв'язків і впровадження найкращих світових тенденцій боротьби зі злочинністю в нашій державі.

Ключові слова: духовно-культурні цінності, кримінологія майбутнього, соціально-політичні процеси, політична кримінологія, українська державність.

Holubosh V.V. Spiritual values as an insurance of the development of criminology of the future in the route of politico-social processes of Ukraine and the world

The author draws a parallel between these phenomena in line with the spiritual and cultural values of Ukrainian people, traditionalism and national law; enunciate scientific provisions for the future development of criminology. The political tendencies of the Ukrainian society with its corruption component that lead to the division of the country, which is increasing every time, are considered. The further development of political criminology is emphasized. It is argued that the criminology of the future on the basis of spiritual values has a right to exist in view of its diversity and socio-cultural ties.

Exemption from ideological pressure and state supervision provided an opportunity for innovative development of Ukraine. At the same time, the epoch of pluralism has led to a diversity of political life. A significant part of the citizens of our state sees themselves as a part of the Russian Federation, and another – in Greater Europe. At the same time, the path to federalization is disastrous. It is emphasized the special role of criminological science in modern conditions, the subject field of which is quite wide. Criminology of the future presupposes the need for its development on the basis of the religious component, in particular the development of alternative types of punishment. A historical retrospective of Christianity from ancient times to

the present day is conducted in the context of identifying the causes of crime and ways to overcome it. There is a need to develop a new direction of criminological science – the spiritual values concept of legal consciousness as a socio-cultural phenomenon. It is emphasized that humanism and positivism are gradually collapsing and the spiritual and value principles of mankind are coming to the fore in order to preserve life on the planet. According to the author's opinion, the development of this concept of criminology in the context of global challenges and modern realities involves the study of its interdisciplinary links and the introduction of the best global tendencies in the fight against crime in our country.

Key words: spiritual and cultural values, criminology of the future, politico-socio processes, political criminology, Ukrainian statehood